

ORIGINAL ARTICLE

**ถอดบทเรียนการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในแรงงานต่างด้าว
บริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี****The Lesson Learned Prevention and Control of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in
Border Migrant Worker: A Case Study of Ban Laem, Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province****พิสิทธิ์ ภูมิพินผล, ส.บ.¹, ณัฐรดา แฮคคำ, พย.ม.², ศักดินรินทร์ หลิมเจริญ, พย.ม.³****Pisit Phumpunphol, B.P.H.¹, Natrada Haekham, M.N.S.², Saknarin Limcharoen, M.N.S.³**¹ด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ พรมแดนบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี,²สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจันทบุรี,³สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจันทบุรี¹Dan Ban Laem Disease Control Office Pong Nam Ron District Chanthaburi Province,²Department of Community Health Nursing, Rajabhat Rambhai Barni University,³Department of Adult Nursing, Rajabhat Rambhai Barni University

Corresponding author e-mail: natrada.h@rbru.ac.th

Received: April 30, 2024 Revised: August 6, 2024 Accepted: August 20, 2024**บทคัดย่อ**

ที่มาของปัญหา: สถานการณ์ปัจจุบันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ลดความรุนแรงลง กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศยกเลิกจากโรคติดต่ออันตราย และกำหนดให้เป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป การป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชายแดนในกลุ่มของแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคม และเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง แรงงานข้ามชาติได้รับผลกระทบที่รุนแรง โดยการเลิกจ้าง มีรายได้ลดลง มีสถานะยากจน ประเทศขาดกำลังแรงงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ อีกทั้งยังไม่มีการถอดบทเรียนการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่ชายแดนในกลุ่มของแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน

วัตถุประสงค์: เพื่อถอดบทเรียน สรุปบทเรียน และสังเคราะห์องค์ความรู้การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน

วิธีการศึกษา: ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดนและเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ระหว่างเมษายน ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2566 วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความมุ่งบรรยายและอธิบายความหมายของปรากฏการณ์จากประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูลและทำความเข้าใจร่วมกับผู้วิจัย

ผลการศึกษา: พบว่านโยบายและแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีความชัดเจน ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ผู้นำองค์กรมีทัศนคติเชิงบวกโดยมีเป้าหมายร่วมกัน กลไกสำคัญ คือ ภาวะผู้นำ การกำหนดนโยบาย การถ่ายทอดนโยบาย การเตรียมพร้อมในการป้องกันและควบคุมโรค การปลูกฝังค่านิยมการทำงานเป็นทีม การทำงานที่กระชับรวดเร็ว การลดขั้นตอนการทำงาน และการทำงานโดยหวังผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก โดยมีสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชาประสานงานทุกระดับ จึงทำให้สามารถป้องกันและควบคุมโรคให้มีประสิทธิภาพ

สรุป: สามารถนำรูปแบบไปใช้ในด้านชายแดนอื่นๆ

คำสำคัญ: การป้องกัน, ควบคุมโรคติดต่อ, แรงงานต่างด้าว, เขตแดน

ABSTRACT

BACKGROUND: The current situation of the COVID-19 pandemic has been relieved. Therefore, the Ministry of Public Health issued the announcement to remove the disease from the list of dangerous communicable diseases and included it as a communicable disease under surveillance from October 1, 2022. Inefficient prevention and control of COVID-19 in border migrant workers affects people, society, and the economy in a wide range. More specifically, migrant workers are severely affected, i.e., dismissals, lower income, and poverty. The country itself lacks labor force, which affects the national economy in the overall perspective. Additionally, so far there have been no lessons learned from the prevention and control of this communicable disease in border migrant workers.

OBJECTIVES: To identify the lessons learned, to summarize these lessons, and to synthesize the body of knowledge about prevention and control of the communicable disease in border migrant workers.

METHODS: The key informants included 15 samples and officers in charge of the prevention and control of the communicable disease in border migrant workers. The data was collected by in-depth interviews during April–August, 2023. The data were analyzed based on interpretative phenomenological analysis (IPA), aiming to narrate and describe the meaning of the phenomenon from the direct experiences of the informants, and to foster understanding with the researchers.

RESULTS: It was found that the policy for prevention and control of the communicable disease in border migrant workers in Ban Laem, Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province, is unambiguous and supported by stakeholders from all sectors. The leaders of involved agencies have positive attitudes with common goals. The key mechanisms include leadership, policy setting, policy transfer, preparation for prevention and control, cultivation of the value of teamwork, quick operations, process reduction, and common interest-oriented operations, with coordination from the Thai-Cambodia Border Trade & Tourism Association of Chanthaburi at all levels. As a consequence, the disease can be prevented and controlled efficiently.

CONCLUSIONS: The model can be used in other bordering areas

KEYWORDS: prevention, control infectious diseases, migrant workers, boundary

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ได้สร้างผลกระทบทางด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจต่อประชากรโลกอย่างกว้างขวางจนกระทั่งองค์การอนามัยโลกประกาศให้เป็นโรคระบาดครั้งใหญ่ทั่วโลก (pandemic)¹ ผู้ติดเชื้อสะสมทั่วโลก 618 ล้านราย มีจำนวนผู้เสียชีวิตสะสมกว่า 6.5 ล้านราย (คิดเป็นร้อยละ 1.06 ของจำนวนผู้ติดเชื้อ) ไทยมียอดผู้ติดเชื้อสะสม 4,675,532 ราย อยู่อันดับที่ 29 และยอดผู้เสียชีวิตรวม 32,668 ราย อยู่อันดับที่ 32 ของโลก ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ลดความรุนแรงลง กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศยกเลิกจากโรคติดต่ออันตราย และกำหนดให้เป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป² การแพร่ระบาดส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคม และเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น แรงงานต่างด้าว เป็นต้น แรงงานต่างด้าวได้รับผลกระทบที่รุนแรง ได้แก่ การเลิกจ้าง รายได้ลดลง และตกอยู่ในสถานะยากจน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ³ ประเทศสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว เนื่องจากจะต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากมาลงทุนกับการป้องกันและรักษาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการนำเงินกู้จำนวนมหาศาลมาใช้ จนอาจขาดแคลนทรัพยากรในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น⁴ รวมถึงการขาดแคลนแรงงานในการผลิตทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม จากการศึกษาการจ้างงานพบว่า ส่วนใหญ่แรงงานเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติ พม่า ลาว และกัมพูชา ด้วยเหตุผล 3 ประการ ได้แก่ แรงงานต่างด้าวช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนแรงงานของกิจการ ทำงานหนักได้ และไม่เกี่ยงงาน แต่มีปัญหาการขึ้นทะเบียนและการขอใบอนุญาตทำงาน ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและเสียเวลา⁵ และการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีมาตรการเข้มงวดในการคัดกรองกลุ่มเสี่ยง ทั้งผู้ที่เดินทางมาจากต่างประเทศและพื้นที่เสี่ยง หรือผู้ใกล้ชิดกับผู้ป่วย² ทำให้ปัญหาการขึ้นทะเบียน

แรงงานต่างด้าวได้รับผลกระทบเพิ่มมากขึ้น

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การนำเข้าแรงงานต่างด้าว ปี พ.ศ. 2563 ลดลงจากปี พ.ศ. 2562 ประมาณ 5 แสนคน (ร้อยละ 18) เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมการส่งออกผลไม้ คณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคอำเภอโป่งน้ำร้อนและสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา จึงผลักดันแนวคิด “ป้องกันโควิด เศรษฐกิจต้องเดินไปได้” เสนอกระทรวงแรงงานพิจารณาออกเป็นนโยบายตามพระราชกำหนดนำเข้าแรงงานต่างด้าว ตามมาตรา 64 ผ่านด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยมอบหมายให้หน่วยงานสาธารณสุข ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงภาคเอกชนในพื้นที่จัดบริการแก่กลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบการและกลุ่มแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาที่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวตามมาตรา 64 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1. นายจ้าง/ สถานประกอบการจัดเตรียมเอกสารและการกำหนดวันนัดหมายเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย 2. ด้านควบคุมโรคติดต่อบ้านแหลมตรวจเอกสารหลักฐาน บัตรผ่านแดน และหลักฐานการตรวจโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คัดกรองประวัติสุขภาพ แรงงานต่างด้าว และตรวจโรคต้องห้ามตามกฎหมายที่กำหนดโดยให้ตรวจคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามคนต่างด้าวที่ขอรับใบอนุญาตทำงาน พ.ศ. 2563 (6 โรค) และทำประกันสุขภาพ (3 เดือน) 3. ด้านตรวจคนเข้าเมืองตรวจบัตรผ่านแดน จัดทำทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าว ตรวจลงตราและประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลา 30 วันต่อครั้ง 4. คณะกรรมการระดับอำเภอจัดสถานที่กักตัวให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนที่รอผลตรวจคัดกรองการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงกักกันในบริเวณสถานที่กักตัวอย่างน้อย 7 วัน และให้มีการตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยวิธี RT-PCR 2 ครั้ง ในวันแรก และ วันที่ 6-7 ของการกักตัว กรณีตรวจพบเชื้อให้รับการรักษา และกรณีไม่พบเชื้อหรือรักษาหายแล้ว ให้ขอรับใบอนุญาตทำงานได้ และ 5. การขอใบอนุญาตทำงาน ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัดจันทบุรี ซึ่งแรงงานต่างด้าวจะได้รับใบอนุญาต

ทำงาน บต.40 ที่อนุญาตทำงานไม่เกิน 3 เดือน และเมื่อครบกำหนดต้องดำเนินการตามขั้นตอนใหม่ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-5⁶

การป้องกันและควบคุมโรคที่ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของบุคลากรทางด้านสุขภาพและควรได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมโรคที่ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ กรณีศึกษาด้านบ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถควบคุมและป้องกันโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในภาคเกษตรกรรมของอำเภอบึงนาราง และอำเภออื่นๆ ของจังหวัดจันทบุรี ได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา และตรงตามความต้องการของเศรษฐกิจของพื้นที่เพื่อขยายผลเป็นต้นแบบในการควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศต่อไป

การวิจัยวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด้านบ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี และสรุปทฤษฎีและสังเคราะห์องค์ความรู้ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด้านบ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยถอดบทเรียนการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด้านบ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี ใช้กรอบแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ⁷ ในการศึกษาสภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่นำนโยบายควบคุมโรคในแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ความชัดเจนของนโยบาย ลักษณะการทำงานของหน่วยงาน การให้ความรู้และการอบรม การติดต่อสื่อสารและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรค

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนสรุปทฤษฎี และสังเคราะห์องค์ความรู้ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด้านบ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี และโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ จังหวัดจันทบุรี/เขตสุขภาพที่ 6 โรงพยาบาลพระปกเกล้า อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรี เลขที่ COA no. 044/66 ลงวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2566

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้รู้ (key informant) ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด้านบ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบมีเกณฑ์ (criterion sampling) ทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของการวิจัย จำนวน 5-25 คน⁸ หรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะดำเนินการไปจนกระทั่งเกิดความอิ่มตัวของข้อมูล (data saturation) หรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น โดยในการศึกษาครั้งนี้เป็นปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) ตามหลักการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Nastasi & Schensul⁹ กำหนดให้มีกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20-30 คน โดยจะพิจารณาถึงความอิ่มตัวของข้อมูล โดยสามารถใช้ขนาดที่น้อยกว่าหลักการได้หากข้อมูลถึงจุดอิ่มตัวแล้ว ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านควบคุมโรคระหว่างประเทศ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจันทบุรี ด้านศุลกากรจังหวัดจันทบุรี หน่วยงานความมั่นคง และสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชาจันทบุรี ที่ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน ด้านบ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 5-10 คน

กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน ตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 3-5 คน

กลุ่มผู้รับบริการ ได้แก่ แรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามารับการตรวจคัดกรองโรคบริเวณตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 3-5 คน

นายจ้าง ได้แก่ ผู้นำเข้าแรงงานต่างด้าว ที่ผ่านการตรวจคัดกรองโรคบริเวณตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 3-5 คน

กลุ่มผู้สนับสนุน ได้แก่ ผู้ที่ให้การสนับสนุนในด้านสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์การแพทย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 3-5 คน

ทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของการวิจัย โดยจำนวนผู้ให้ข้อมูลคือ 5-30 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (data saturation)¹⁰

เกณฑ์การคัดเข้า ได้แก่ เป็นเพศหญิง หรือเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน ตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และยินดีให้ข้อมูลกับผู้วิจัย

เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ มีการเจ็บป่วยที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ และไม่สามารถเข้าร่วมได้ตลอดทั้งโครงการวิจัย

เครื่องมือวิจัย

ทีมวิจัย เป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ทีมวิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความไวเชิงทฤษฎี และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูล

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) มีการเตรียมแนวประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า และมีลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิดที่เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคที่ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ กรณีศึกษาด้านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 16 ข้อ เป็นคำถามกว้างๆ สามารถปรับคำถาม และลำดับข้อได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์ โดยมีตัวอย่างประเด็นข้อคำถาม

ในการสัมภาษณ์ ดังนี้ ลักษณะของนโยบาย ความชัดเจนของนโยบาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี/การเมือง/ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีผลต่อนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ความพอเพียงของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ลักษณะการทำงานของหน่วยงาน การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน การให้ความรู้และการฝึกอบรม ทศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติตามนโยบาย การยอมรับและปรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน กลไกภายในหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ระบบการติดต่อสื่อสาร มาตรการควบคุมและประเมินผล รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรค

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ: ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างคำถามในแบบสัมภาษณ์กับคำนิยามของตัวแปร (Content Validity Index, CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องที่ 0.88 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาพิจารณาและแก้ไขปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่มีกฎหมาย พ.ศ. 2566 ถึงมีนาคม พ.ศ. 2567

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชนบริเวณตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีวิธีการดังนี้

ผู้วิจัยทำการติดต่อ/ประสานขอความอนุเคราะห์ ขอรายชื่อและข้อมูลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าว และขอเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากคณะทำงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน ตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยแนะนำตัวเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการวิจัย และรายละเอียด

ต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการวิจัย เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัยและยินยอมให้ข้อมูลกับผู้วิจัยด้วยความเต็มใจก็ขอให้ลงชื่อในเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (consent form)

ผู้วิจัยขอแนะนำเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไป โดยยึดความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นสำคัญ ด้วยการนัดหมายวันและเวลาที่เป็นเวลานอกเวลาการทำงาน เพื่อไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของพื้นที่ของผู้ให้ข้อมูลหลัก และสถานที่ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งขึ้นอยู่กับความสะดวก ความพร้อม และความสบายใจของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่นัดหมายไว้ ตามวิธีต่อไปนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (individual interview) ตามแนวประเด็นข้อคำถามหลักที่สร้างขึ้น (interview guideline) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน ด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ขณะทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยก็ต้องคอยกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบาย เล่าเรื่องราวต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับการสัมภาษณ์อย่างน้อย 1 ครั้ง หรือขึ้นอยู่กับความอึดตัวของข้อมูล และความสะดวกในการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5-25 คน แต่ละครั้งจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30-45 นาที⁸ หรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะดำเนินการไปจนกระทั่งเกิดความอึดตัวของข้อมูล (data saturation) หรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) เป็นวิธีที่ผู้วิจัยจะเข้าร่วมไปพร้อมกับการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง โดยการสังเกตพฤติกรรมภาษาภายใต้ที่แสดงออกของผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาสนทนากับคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีความชัดเจนมากขึ้น รวมถึงการนำมาประกอบการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของงานวิจัยได้

การบันทึกภาคสนาม (field note) เป็นการบันทึกภาคสนามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องหรือปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะที่เก็บข้อมูล โดยทำการบันทึกลงในแบบบันทึกภาคสนามทันทีหลังจากการเก็บข้อมูลเสร็จในแต่ละครั้ง เพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสรุปข้อมูลเป็นระยะๆ และป้องกันการลืม และยังใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ข้อมูลและบรรยายปรากฏการณ์

การบันทึกเสียง ผู้วิจัยทำขออนุญาตบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักอนุญาตเท่านั้น และผู้วิจัยยืนยันเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลที่ได้ไว้เป็นความลับ จะไม่เปิดเผยชื่อโดยจะใช้ชื่อสมมติแทน เพื่อลดความวิตกกังวลของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน ด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในบทความวิชาการ บทความวิจัย และข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต สำหรับการอธิบายความสำคัญของปัญหาและอภิปรายผลการวิจัย ทั้งนี้จะทำให้ผลการวิจัยมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลการป้องกันและควบคุมโรคของแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการจัดแฟ้ม การลงรหัสข้อมูล การแยกประเภท การจัดหมวดหมู่ และการตีความ

ผลการศึกษา

จากการถอดบทเรียน สรุปบทเรียน และสังเคราะห์องค์ความรู้ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า การดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวต้องมีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

นโยบาย: นโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา ได้รับการถ่ายทอดจากกระทรวงมาเป็นลำดับชั้น

จนถึงตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ตามแนวคิดที่ว่า “นำเข้าแรงงานสะอาด” “ป้องกันโควิด เศรษฐกิจต้องเดินไปได้”

ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ: จากประสานงานของคณะกรรมการป้องกันโรคอำเภอโป่งน้ำร้อน และสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา กับผู้ประกอบการในประเทศไทย และทางการของประเทศกัมพูชา ทำให้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด วางกรอบการทำงานร่วมกัน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ความพอเพียงของทรัพยากร: อุปสรรคทางการแพทย์ได้การสนับสนุนจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเทศบาลหนองตาตอง และสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชาอย่างพอเพียง

หน่วยงานหลัก: หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้นำนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชาไปปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโป่งน้ำร้อน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 8 แห่ง และสำนักงานควบคุมโรคตำบลบ้านแหลม จัดอัตรากำลังในรูปแบบเครือข่ายสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน โดยได้รับความรู้และฝึกทักษะจากแพทย์ โรงพยาบาลพระปกเกล้า และประสานการส่งต่อกับโรงพยาบาลโป่งน้ำร้อนตลอด 24 ชั่วโมง

ทัศนคติของผู้นำและผู้ปฏิบัติงานต่อการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา: ทัศนคติของผู้นำเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา เห็นว่า เป็นนโยบายที่สอดคล้องกับปัญหาการนำเข้าแรงงานสู่ธุรกิจการค้าส่งผลไม่ในพื้นที่อำเภอโป่งน้ำร้อนและอำเภอสอยดาว และสามารถควบคุมโรคไม่ให้แพร่กระจายของโรค แต่ต้องมีปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง การจัดการด้านข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ และการประสานงานที่รวดเร็ว ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของผู้นำภาคเอกชนที่ว่า แนวคิดของผู้นำที่ก้าวข้ามปัจจัยที่ทำไม่ได้ การสื่อสารและสนับสนุนภาคีเครือข่าย พันธมิตรที่พร้อมร่วมมือกัน และการคิดสู่ออนาคต

แนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการ

ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา: จำแนกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 แรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย สมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา ประสานงานกับผู้ประกอบการ ชาวสวน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและด่านตรวจคนเข้าเมือง เพื่อขึ้นทะเบียน คัดกรองสุขภาพ และฉีดวัคซีน ส่วนกลุ่มที่ 2 แรงงานต่างด้าวที่แจ้งความประสงค์ที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย ดำเนินการดังนี้ ประสานงานเพื่อข้ามแดน พร้อมหลักฐานการตรวจ COVID-19 (วิธี RT-PCR) /ATK ไม่เกิน 72 ชั่วโมง ก่อนเดินทางเข้ามา เอกสารรับรองการฉีดวัคซีนแล้ว 2 เข็ม และบัตรผ่านแดนที่ประเทศต้นทางออกให้หรือเอกสารอื่นที่อธิบดีกรมการจัดหางานประกาศกำหนด การคัดกรอง COVID-19 โดยใช้ ATK จัดทำเอกสารผู้เดินทางเข้าเมือง (ต.8) และเอกสารการกักตัว การขนย้ายแรงงานต่างด้าวไปสถานที่กักตัว การกักตัวแรงงานต่างด้าวอย่างน้อย 7 วัน การตรวจสุขภาพและทำบัตรประกันสุขภาพที่โรงพยาบาลโป่งน้ำร้อน และขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว และการดูแลแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการโดยใช้หลักการ Bubble and Seal

หน่วยงานสนับสนุน: ประกอบด้วย ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจันทบุรี ตำรวจศุลกากรจังหวัดจันทบุรี หน่วยงานความมั่นคงชายแดนไทย-กัมพูชา สำนักงานจัดงานจังหวัดจันทบุรี และสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา และเจ้าของกิจการ ร้านค้า และเจ้าของตลาดบริเวณบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

กลไกการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา: ประกอบด้วย ภาวะผู้นำที่กล้าคิด กล้าทำ และมองการณ์ไกล การกำหนดนโยบายการนำเข้าแรงงานสะอาดและการควบคุมโรคเข้มแข็งที่ประกาศเป็นแนวปฏิบัติ สาธารณะที่ทุกคนต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การถ่ายทอดนโยบายที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ การเตรียมพร้อมในการป้องกันและควบคุมโรคที่มีประสิทธิภาพ การปลูกฝังค่านิยมการทำงานเป็นทีมและภาคีเครือข่าย การทำงานที่กระชับรวดเร็ว และลดขั้นตอนต่างๆ ทำให้ทีมทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และการทำงาน

โดยหวังผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ทำให้สามารถแก้ปัญหาและผ่านอุปสรรคต่างๆ ได้ด้วยดี

การประสานการทำงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา: คณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคร่วมกับสมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เป็นตัวกลางในการประสานงานจากทุกภาคส่วน ทั้งเรื่องแผนงาน งบประมาณ และบุคลากร ทำให้การทำงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียน

แรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการควบคุมและประเมินผล: หน่วยงานสาธารณสุข กำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยการติดตามข้อมูลข่าวสารและการตรวจเยี่ยมในพื้นที่เกี่ยวกับแนวโน้มการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และความครอบคลุมของการฉีดวัคซีนแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

จากการนำนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดนไปปฏิบัติ สรุปผลการดำเนินการดังนี้ แนวปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนดำเนินการประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่และทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการ การวางแผนในการป้องกันและควบคุมโรค และการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและควบคุมโรคในพื้นที่ และระยะดำเนินการ มีแนวปฏิบัติในการดำเนินการในแรงงาน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 แรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย ใช้มาตรการดูแลตามมาตรฐานการป้องกันและควบคุมโรค และกลุ่มที่ 2 แรงงานต่างด้าวที่แจ้งความประสงค์ที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย กำหนดให้มีมาตรการคัดกรองโรค และกักตัว 7 วัน ก่อนเข้าทำงาน โดยสามารถดำเนินการในโรงคัดบรรจุผลไม้

จำนวน 60 โรง และสามารถนำเข้าแรงงานสะอาดในช่วงการระบาดของโรคโควิดได้จำนวน 8,000 ราย ซึ่งสามารถลดการขาดแคลนแรงงานของอุตสาหกรรมผลไม้ส่งออกได้อย่างเพียงพอ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการถอดบทเรียนการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ใช้กรอบแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามปัญหาและสมมติฐานการวิจัยดังนี้

ปัญหาการวิจัย การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในแรงงานต่างด้าวบริเวณชายแดน: กรณีศึกษาด่าน

บ้านแหลม อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี เป็นอย่างไร

ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา ได้รับการถ่ายทอดเป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสมตามแนวคิดที่ว่า “นำเข้าแรงงานสะอาด” “ป้องกันโควิด เศรษฐกิจต้องเดินไปได้” ซึ่งเป็นนโยบายที่มีเป้าประสงค์ชัดเจนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนในขณะเดียวกันก็สามารถลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ได้ด้วย สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้าที่นโยบายกระทรวงสาธารณสุขไปปฏิบัติต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ นโยบาย และโครงสร้างองค์กร นั่นคือ เมื่อมีนโยบายชัดเจน มีการถ่ายทอดนโยบายที่เป็นระบบ และมีแนวปฏิบัติแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ย่อมทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงาน และการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การกิจจึงสำเร็จได้ด้วยดี¹¹

ด้านความเป็นไปได้ในการดำเนินการ การแลกเปลี่ยนแนวคิดและวางกรอบการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายการป้องกันและควบคุมโรค ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้าที่พบว่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจบริการในพื้นที่ จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการ โดยจะลดข้อจำกัดในส่วนการบริหารและกฎระเบียบของภาครัฐ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึงบริการของประชาชน นั่นคือ การทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายจะทำให้สามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างครอบคลุมบริหารจัดการปัญหาและอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานต่างๆ ให้สูงขึ้นด้วย จึงทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้¹²

ด้านความพอเพียงของทรัพยากร อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่เพียงพอสนับสนุนให้การป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในแรงงานต่างด้าวมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาวิธีการจัดการที่ดีทั้งด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่อง

มือเครื่องใช้ที่เหมาะสมกับการกิจและสภาพพื้นที่และเพียงพอ ซึ่งความเพียงพอและพร้อมใช้ของเครื่องมือและอุปกรณ์จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัวและปลอดภัย¹¹

ด้านหน่วยงานหลัก หน่วยงานสาธารณสุขนำนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชาไปปฏิบัติได้รับการพัฒนาโดยโรงพยาบาลพระปกเกล้า และมีการจัดอัตรากำลังในรูปแบบเครือข่ายสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันตลอด 24 ชั่วโมง สอดคล้องกับการศึกษาการปรับระบบบริการให้มีคุณภาพและสะดวก ทั้งด้านองค์กรมีความทันสมัย ด้านความพร้อมของบุคลากรและเครื่องมือเพียงพอ จะทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับบริการและผู้ให้บริการปลอดภัยจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019¹¹

ด้านทัศนคติของผู้นำที่สำคัญประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง การจัดการด้านข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ และการประสานงานที่รวดเร็ว รวมถึงแนวคิดของภาคเอกชนที่ว่า การก้าวข้ามปัจจัยที่ทำให้ไม่ได้ การสื่อสารและสนับสนุนภาคีเครือข่าย พันธมิตรที่พร้อมร่วมมือกัน และการคิดสู่ออนาคต จะทำให้การมุ่งสู่จุดหมายคือ “การนำเข้าแรงงานสะอาด” ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาภาวะผู้นำของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ การทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วนบริการที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค การสร้างการมีส่วนร่วม และสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชน จะทำให้ทีมมีความเข้มแข็งพร้อมรับมือกับปัญหาสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ ทัศนคติของผู้นำที่มองปัญหาอย่างเข้าใจ จะสามารถบริหารจัดการให้ทีมงานปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ จึงทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้¹³

แนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา: เน้นที่การคัดกรองสุขภาพและฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ แรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศและแรงงานต่างด้าวที่แจ้งความประสงค์ที่จะเข้ามาทำงาน ซึ่งเหมาะสมกับบริบทและสามารถนำลงสู่การปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาและ

อุปสรรคที่ส่งผลต่อการนำนโยบายสาธารณสุขไปปฏิบัติ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ที่ไม่ตรงกัน และไม่เห็นถึงความสำคัญของงาน นั่นคือ การนำแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อที่ชัดเจน ไปปฏิบัติ ทำให้การดำเนินงานสอด้รับและประสานกัน อย่างต่อเนื่อง จึงประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี¹⁴

ด้านหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ ตำรวจตรวจคน เข้าเมืองจันทบุรี ด้านศุลกากรจังหวัดจันทบุรี หน่วยงาน ความมั่นคงชายแดนไทย-กัมพูชา สำนักงานจัดหางาน จังหวัดจันทบุรี และสมาคมการค้าและการท่องเที่ยว ชายแดนไทย-กัมพูชา และเจ้าของกิจการ ร้านค้า และ เจ้าของตลาดบริเวณบ้านแหลม ร่วมดำเนินงานป้องกัน และควบคุมโรคในแรงงานต่างด้าวอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่า องค์กรในชุมชน ทุกกลุ่มให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะความร่วมมือของ ประชาชนในพื้นที่¹⁴ และหน่วยงานระดับพื้นที่เข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้วย อาทิ เจ้าหน้าที่เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกทั้งมีหน่วยงานทหารเข้ามาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในจุดผ่อนปรนด้วย นั่นคือ การทำงานแบบบูรณาการช่วยเพิ่มศักยภาพการทำงานของ หน่วยงานต่างๆ ทำให้โอกาสของการบรรลุเป้าหมาย ในการทำงานร่วมกันสูงขึ้น¹⁵

ด้านกลไกการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค ติดต้อประกอบด้วย ภาวะผู้นำที่กล้าคิด กล้าทำ และมอง การณไกล การกำหนดนโยบายการนำเข้าแรงงานสะอาด และการควบคุมโรคเข้มแข็งที่ประกาศเป็นแนวปฏิบัติ สาธารณะที่ทุกคนต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การ ถ่ายทอดนโยบายที่ชัดเจนและสม่าเสมอ การเตรียมพร้อม ในการป้องกันและควบคุมโรคที่มีประสิทธิภาพ การปลูก ฝังค่านิยมการทำงานเป็นทีมและภาคีเครือข่าย การ ทำงานที่กระชับรวดเร็ว และลดขั้นตอนต่างๆ ทำให้ทีม ทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และการทำงาน โดยหวังผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ทำให้สามารถแก้ ปัญหาและผ่านอุปสรรคต่างๆ ได้ด้วยดี สอดคล้องกับการ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการนำนโยบายไป ปฏิบัติ ได้แก่ การประสานกันทั้งกลไกระดับผู้นำและระดับ ปฏิบัติ นั่นคือ การดำเนินงานที่สอด้รับเป็นไปในทิศทาง เดียวกันอย่างบูรณาการ ทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด¹⁶

ด้านการประสานการทำงานป้องกันและควบคุม โรคติดต่อ: ตัวกลางในการประสานงานต้องประสานงาน ทุกภาคส่วน ทั้งแผนงาน งบประมาณ และบุคลากร จะ ทำให้การทำงานเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด และเกิด ผลลัพธ์ที่คาดหวัง นั่นคือ การป้องกันและควบคุมโรค ติดต้อในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวชายแดนไทย- กัมพูชาที่มีประสิทธิภาพสูง

มาตรการควบคุมและประเมินผล: จากการติดตาม ข้อมูลข่าวสารและการตรวจเยี่ยมในพื้นที่ทำให้ทราบแนว โนม์การระบาคของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 และ ความครอบคลุมของการฉีดวัคซีนแรงงานต่างด้าวใน พื้นที่ การควบคุมและประเมินผลอย่างใกล้ชิดทำให้ สามารถกำกับให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องและ เหมาะสมกับบริบท สอดคล้องกับการศึกษาการบังคับใช้ พระราชบัญญัติ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ทำให้ เกิดกลไกและกระบวนการในการประสานความร่วมมือ เพื่อจัดบริการสุขภาพ ตลอดจนการมีส่วนร่วมระหว่าง ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาค ประชาชน ทำให้เกิดการพัฒนาระบบบริการ การเชื่อมโยง ข้อมูลระหว่างหน่วยบริการทุกระดับด้วยเทคโนโลยี และ การบริการด้วยทีมสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งเป็นการดูแลอย่าง องค์กรรวม ผสมผสานและต่อเนื่อง นั่นคือ การดำเนินงาน ตามนโยบายควรมีการควบคุม กำกับ และติดตามผลเป็น ระยะๆ จะทำให้ทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขได้ทัน เหตุการณ์ และจะทำให้บรรลุเป้าหมายในที่สุด¹²

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ควรนำแนวทาง การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ในการขึ้นทะเบียน แรงงานต่างด้าวชายแดนไทย-กัมพูชา ไปใช้ในการนำเข้า แรงงานต่างด้าว บริเวณชายแดนไทยและประเทศเพื่อน บ้านอื่นๆ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมี การศึกษาแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการ วิจัยเชิงปริมาณ จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและ ควบคุมโรคติดต่อ ในการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ชายแดนไทย-กัมพูชา ได้ครอบคลุมครบถ้วนมากขึ้น

ผลประโยชน์ทับซ้อน: ไม่มี

แหล่งเงินทุนสนับสนุน: ไม่มี

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือ

เหลือและการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากบุคลากรหลายฝ่ายของ
 ตำบลบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ขอขอบพระคุณ
 ท่านผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ชลบุรี นาย
 แพทย์สาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี สาธารณสุขอำเภอโป่งน้ำร้อน
 และคณะเจ้าหน้าที่ที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย และที่สำคัญ
 ที่สุดขอขอบคุณเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะ
 สมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย กัมพูชาที่กรุณาเสีย
 สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ที่มีวิสัยขอ
 กราบขอบพระคุณ ขอขอบคุณทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือใน
 ด้านต่างๆ ที่มีได้กล่าวมาแล้ว ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19) pandemic [Internet]. 2020 [cited 2024 Mar 14]. Available from: <https://www.who.int/europe/emergencies/situations/covid-19>
2. Ministry of Public Health. Coronavirus disease 2019: COVID-19 (2020 March 23) [Internet]. 2020 [cited 2024 Mar 14]. Available from: https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_srrt/g_srrt_250363.pdf
3. UNICEF Thailand. The COVID-19 impact on vulnerable families: families with young children [Internet]. 2020 [cited 2024 Mar 14]. Available from: <https://www.unicef.org/thailand/media/6206/file/COVID-19%20Impact%20on%20young%20children.pdf>
4. Phuworawan Y. The COVID-19 Outbreak in Thailand [Internet]. 2020 [cited 2024 Mar 14]. Available from: https://www.nstda.or.th/ChairProfessor/images/file/ChairProfessor-eNews/Article/Aj.yong/Final__19__.pdf
5. Phophan K, Suwansaen P, Aumpram K, Phophan D. The employment of foreign workers in the eastern industrial area. *Burapha Journal of Business Management* 2013;2(2):39-49.
6. Department of Employment. Checklist for required documents and supplementary evidence for work permit application, work permit renewal application and work permit application in lieu of a foreign worker [Internet]. 2023 [cited 2024 Mar 14]. Available from: https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/d7acc391a739e4ad0b2f31209bbd7b69d.pdf
7. Edwards GC. Public policy implementation (public policy studies, band 3). Stamford: JAI Press; 1985.
8. Creswell JW. Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches. 3rd ed. California: SAGE; 2013.
9. Nastasi BK, Schensul SL. Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology* 2005;43:177-95.
10. Sutheewasinnon P, Pasunon P. Sampling strategies for qualitative research. *Parichart Journal* 2016;29(2):31-48.
11. Kongpa K, Chitaladakorn S. Policy implementation of the ministry of public health: study smart hospital in the area of Udonthani province. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology* 2021;6(3):152-64.
12. Pinyopornpanich B. The national public health reforms and the challenges of primary care service systems [Internet]. 2019 [cited 2024 Mar 14]. Available from: <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1339320230130081140.pdf>
13. Kitreerawutiwong N, Jariya W. Implementing district health system based on primary health care approach. *Journal of Nursing and Health Care* 2015;33(3):6-15.
14. Hiranruksa W. Factors for success in running health care policy case study Bangpramung Tumbon, krokphra district, Nakhonsawan. *Academy Journal of Northern* 2023;8(2):96-103.
15. Kaewhanam P, Aim-Im-Tham S. Primary conceptual framework for building collaboration in adopting border alien labor commuters policy. *Journal of Public and Private Management* 2020;27(1):93-110.
16. Plangsriskul P, Whangmahaporn P, Pakapaswiat S, Sirikrai S. Implementation of Thai labour policy in integrating into asean economic community. *Governance Journal* 2017;6(2):283-304.